

Sve što je potonulo u privatni ili povijesni zaborav, pisac je dužan nanovo izmisliti

KNJIŽEVNA PREPORUKA

Miljenka Jergovića

Milovan Tatarin: Zvijezda baruna Beckersa

Matica hrvatska, Zagreb 2019.

Nekad davno profesori su i u nas znali biti zanimljivi pisci. Našlo bi se među njima vrijednih i dobrih prevoditelja - besmrtnan je Švejk Ljudevita Jonkea, žive i danas po antikvarijatima genijalni prijevodi Ive Hergešića - bilo ih je dobrih beletrista i pjesnika - tko bi danas rekao da su Slamnig i Kaštelan ustvari bili sveučilišni profesori, kao i Pavao Pavličić, uostalom - a gotovo svaki je ozbiljniji sveučilišni predavač u ta davna vremena umio napisati dobar i zanimljiv esej, novinski članak ili nekrolog. Kada bi šezdesetih i sedamdesetih, pa i osamdesetih godina prošloga stoljeća, umro neki čuven ruski, američki ili njemački pisac, novinski bi se urednik preišljao između barem pet-šest rusista, anglista ili germanista sa sveučilišta, ako na prvu već ne bi odigrao na nestora naše rusistike, anglistike ili germanistike, koji bi stolovao na svojoj katedri kao kakav prosvijećeni i sveznajući faraon, besprije koran u stilu i svet u poštivanju sebi zadate obaveze da do kraja svijeta i vijeka na zemlji zastupa jednu kulturu, književnost i jezik. A danas? Kako je danas?

Ali ipak, prije godinu-dvije, ili se to zbililo baš pred ono prvo kužno zatvaranje, s police one knjižare Matice hrvatske, u zagrebačkoj ulici koja se isto tako zove, premda odiše policijskom sveprisutnošću, privukla me knjiga jednoga sveučilišnog profesora. Relativno mladog, da ne kažem suvremenog. Pa još iz Osijeka, upravo s onog sveučilišta koje će postati čuveno po svesrdnoj obrani doktorata Vice Mihanovića, u kojoj će, svatko na svoj način, sudjelovati veliki dio tamošnje akademske zajednice! Profesor je Milovan Tatarin (1965.), knjiga nosi naslov "Zvijezda baruna Beckersa", s podnaslovom "Sentimentalna povijest Nutarnjega grada". Dugo sam, s nogu listao ovu tešku (1kg i 400 grama) i obimnu (skoro 800 stranica) knjigu, najprije da pokušam doznati što je doista u njoj, a zatim se preišljajući oko njezine kupovine. Cijena (250 kuna) nije me toliko odbijala, koliko po-

misao da je nikad neću pročitati. Nije dobro gomilati u po svojim policama i na podovima soba i zahoda knjige koje zapravo nećeš čitati. Čovjeka to učini smrtnijim nego što jest. Ali Tatarinove rečenice bile su tako lijepo stilizirane, što nije tako često u današnjih profesora, naročito na studijima književnosti i jezika. A činilo se da piše o nečemu što ne samo da je važno, nego je i njemu osobno važno. Bila je to autobiografija napisana kroz biografiju grada. Knjiga upravo za ovog čitatelja. Gradove cijenim onoliko i onako koliko i kako cijenim pisce koji su ih napisali.

Sljedećih četrdesetak dana, kada se po odluci sanitarnog stožera uglavnom nije izlazilo iz kuće i živjelo se u intenzivnoj pretpomornoj atmosferi (što mi je sve skupa vrlo prijalo), proveo sam u intenzivnom čitanju Tatarinove knjige. Profesor je, s nemalo grizodušja i akademskih skrupula, pisao nešto što je, zapravo, neispisivo: povijest osječke Tvrde, utvrde i grada izraslog na njezinim predzidima i zazidima. Dokumenti, istina, postoje, ali iz njih jedva da se išta da saznati o životima i osjećanjima ljudi koji su Tvrdu zamišljali, projektirali, zidali i dozidivali. A to je ono što pisca, zapravo, najviše zanima. Na kraju, to je ono što i jest najvažnije ako čovjek pokušava pisati biografiju grada, e ne bi li pisao autobiografiju. Tatarin je bio primoran imaginirati živote svojih junaka. Posao za pisca, noćna mora za profesora. Srećom, pisac je.

Nakon što sam knjigu pročitao, dugo sam se pripremao napisati za Express esej o njezinom čitanju. Ali već je u zamisli taj esej za novine bio predug. I bilo je u njemu neke neprilicne izdaje. Čitatelj je dužan knjizi koju je pročitao. Esaj na kraju nisam napisao. Imam samo presavijeni list papira, sa sitno ispisanim bilješkama uz čitanje, sve s brojevima stranica i citatima. A na pameti imam preporuku za svakog tko ima svoj grad da pročita Tatarinovu knjigu. Kad smo kod kuge: ako sam dobro vidio putujući u taj grad, postoji u Osijeku spomenik svetome Roku.

Molitvenik

Istina, Beograd-Zagreb-Šibenik 2020.

Nisam od molitve i molitvenika. Barem ne od molitve kojom se drugi mole, na mjestima na kojima se drugi mole. Ali pri ruci imam barem jedan molitvenik, izdala ga je Izdavačka ustanova Pravoslavne Eparhije dalmatinske, skupa s Pravoslavnom Mitropolijom zagrebačko-ljubljanskom. Molitvenik je veoma lijep, kao i sve knjige koje posljednjih nekoliko godina izlaze u nakladi Istine, i spadaju među grafički najljepše i najbrižnije oblikovane knjige hrvatskoga nakladništva. Milina je ovaj Molitvenik imati u rukama. Otvara ga nekoliko citata, od kojih mi najmiliji ispisuje Ava Antonije ili sveti Antun Pustinjak, zajednički naš predraskolni svetac: "Jer ako smo stekli brata, stekli smo Boga; a ako smo sablaznuli brata, Hristu smo zgrešili."

Boris Maruna: Ograničenja

Knjižnica Hrvatske revije, München-Barcelona 1986.

Ovo jedna je od najdragocjenijih knjiga na koju povremeno možete naići u hrvatskim antikvarijatima. Odmah je kupujte, ne pitajući zašto. Do danas, to je najbolja, najdovršeniya i najostvarenija zbirka Borisa Maruna, jednoga od najvećih hrvatskih pjesnika uopće i jedino-ga stvarnog pisca među onima koji su se 1990. vratili iz emigracije. Ne znam hoće li itko ikad objaviti sabrane Marunine pjesme, u knjizi s ozbiljnom piščevom biobibliografijom, ali za tu bih knjigu pješačio na kraj Hrvatske.

petak 25. 2. 2022. // Ekran